

ВІДГУК

на дисертацію ОРЕЛ ОЛЬГИ ОЛЕГІВНИ

«ПСИХОКОРЕКЦІЯ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ У ХВОРИХ НА
РОЗСІЯНИЙ СКЛЕРОЗ»,

представлену на здобуття наукового ступеня

кандидата психологічних наук

за спеціальністю 19.00.04 - медична психологія

Актуальність дисертаційного дослідження Орел О. О. виявляється у його направленості на вирішення соціально досить значущої проблеми – психологічної корекції наслідків розсіяного склерозу, що є розповсюдженим неврологічним захворюванням, яке вражає молодих осіб, та спричиняє їх ранню інвалідизацію.

Одним із симптомів розсіяного склерозу є когнітивні порушення, що, наряду із моторними та візуо-перцептивними порушеннями, спричиняють недієздатність пацієнтів та значно знижують рівень їх життя. За суб'єктивними оцінками хворих когнітивні порушення є одним із найсуттєвіших симптомів.

В роботі пропонується додати до традиційних схем лікування пацієнтів із розсіяним склерозом використання програм когнітивної психокорекції. Така корекція когнітивних функцій стає можливою завдяки явищу нейропластичності, що виявляється у відновленні старих та побудові нових міжнейрональних зв'язків та стимулюється направленою активністю.

Дисертація Орел О. О. складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, розміщених на 192 сторінках.

У першому розділі *«Розсіяний склероз: когнітивні порушення та можливості їх корекції»* авторка представляє теоретичні положення та експериментальні дані щодо феномену, який досліджується.

У розділі аналізуються підходи до когнітивної реабілітації, викладені М. Sohlberg та К. Mateer, М. Sohlberg та L. Turkstra, М. Law, U. Noccentini та С. Di Vincenzo, Н. фон Штейнбюхель та Д. фон Крамон, В. Wilson. Дані підходи узагальнюються в одній моделі когнітивної реабілітації. Було визначено, що процес реабілітації має починатися з адекватної діагностики та визначення потреб пацієнта, на основі чого будується індивідуальний план корекції. Процес реабілітації має враховувати такі аспекти: технічні умови, що базуються на принципах навчіння; налагодження контакту реабілітолог-пацієнт, врахування стану пацієнта; соціальна інтеграція; розвиток компенсаторних механізмів. Метою когнітивної корекції є адаптація пацієнта. На основі зазначеної моделі було проаналізовано методики реабілітації когнітивних функцій, та визначено, що ERICA є найбільш відповідною теоретичному підґрунтя.

У другому розділі *«Опис експериментального дослідження можливостей реабілітації уваги у хворих на розсіяний склероз та адаптація реабілітаційної методики»* розробляється дизайн емпіричного дослідження, описується вибірка, обґрунтовується вибір психодіагностичного інструментарію та описується процес адаптації методики ERICA.

Для первинної та вторинної діагностики використовується інструментарій, що відповідає предмету дослідження. Тест «Спектр» створений науковим керівником дисертантки (Г. К. Дзюб), а тест Leiter-3 опубліковано під керівництвом О.О. Орел.

В розділі описано процес адаптації комп'ютеризованої методики реабілітації когнітивних функцій ERICA. Для значної частини вербальних вправ стимульний матеріал було створено заново, а для іншої частини його було перекладено та адаптовано для відповідного культурного та мовного контекстів.

У третьому розділі *«Аналіз результатів емпіричного дослідження»* викладено процес та результати емпіричного дослідження. Визначається, що використання методики ERICA для реабілітації когнітивних функцій хворих на розсіяний склероз значуще ефективніша за використання непрофесійних методик, які не відповідають принципам корекції та реабілітації.

В ході дослідження та в результаті факторного аналізу підтверджено, що корекція уваги має первинне значення у когнітивній реабілітації. Її покращення сприяє покращенню і інших когнітивних функцій.

Усе вищезазначене дає вагомі підстави вважати, до дослідження Орел О. О. відзначається оригінальністю і практичною значимістю щодо проблеми когнітивної корекції та реабілітації хворих на розсіяний склероз.

Аналіз змісту дисертації свідчить про належний науковий рівень дослідження.

Висновки дисертаційного дослідження відповідають його меті та завданням, є науково обґрунтованими.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Орел О. О., вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та пропозиції:

1. На нашу думку дисертанткою не завжди виправдано широко використовувється поняття «реабілітація». В першому та другому розділах роботи не наведено, як автором розуміється співвідношення понять «корекція» та «реабілітація» щодо відновленні старих та побудові нових міжнейрональних

зв'язків на підставі феномену нейропластичності, що в деяких моментах створює понятійну плутаницю.

2. Використання сучасних комп'ютеризованих технологій для процесів корекції та реабілітації є дуже модерновим та перспективним для вітчизняної медичної психології. Але, зробивши акцент на процесі адаптації комп'ютеризованої методики реабілітації когнітивних функцій ERICA авторка, на нашу думку, недостатньо навела технічне керівництво з використання для фахівців (медиків, психологів, реабілітологів тощо), що може привести до труднощів у практичному осмиренні методики.

3. Говорячи про культурну адаптацію методики було б доцільно навести в дисертаційній роботі порівняльний аналіз аналогічних мовних та культурних адаптацій (наскільки нам відомо на французьку та іспанську мову) та ефективності їх використання.

Проте зазначені вище зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Орел О.О., результати якого висвітлені у достатній кількості публікацій (11), в тому числі у 5 фахових виданнях та 1 міжнародному виданні, апробовані та міжнародних науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату відповідає змістові дисертації.

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що кандидатська дисертація Орел Ольги Олегівни «Психокорекція когнітивних порушень у хворих на розсіяний склероз» за своїм науково-теоретичним рівнем, науковою новизною та практичною значимістю у постановці та вирішенні досліджуваних проблем відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 р., а її авторка заслуговує на

присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю
19.00.04 - «медична психологія».

Офіційний опонент,
Кандидат психологічних наук,
Доцент кафедри психології
Національного аерокосмічного університету
імені М. Є. Жуковського «ХАІ»

М. Є. Жидко

Підпис

Жидко М. Є.
Засвідчується зав. канцелярією